

JUBILÆUMSGAVER 1898 TIL GAMLE KRIGERE I SMÅ KÅR

Af Anders Baadsgaard Straarup
Karetmagervej 25
8920 Randers NV
29 25 32 85
straarup@linksbuketten.dk
www.airmen.dk www.linksbuketten.dk

Veteranerne fra 1848-50 måtte vente til 1876 på at få erindringsmedaljer. Noget sent. Det har nok været medvirkende til, at der 26. marts 1898 blev underskrevet en lov om en jubilæumsgave på op til 100 kr. "til Understøttelse af Mænd, som i Aarene 1848-50 have staaet ved en til den danske Hær hørende Afdeling, medens denne var paa Krigsfod (Feltfod)" eller gjort tjeneste på et i anledning af krigen udrustet skib. Modtageren skulle også være ustraffet. Var man 20 år i 1848, ville man nu være 70 år og måske svækket.

Frederiksborg Amtsavis skrev 9. oktober 1898¹, at finansministeren havde fremsat et ændringsforslag til loven. Folketinget havde gættet på 3.000 ansøgninger og landstinget på 10.000, men der kom faktisk 18.600 ansøgninger! Det betød, at den oprindeligt fastsatte bevilling slet ikke kunne række, så han foreslog, at understøttelsen til hver enkelt blev fastsat til 50 kr. Landstinget vedtog dog, at beløbet skulle være 100 kr.

Beløbet var til småkårsfolk! Skemaet skulle afleveres til magistraten, borgmesteren eller sognerådsformanden alt efter, hvor man boede. Derfra skulle det videresendes til finansministeriet med "en Redegørelse om, hvorvidt Ansøgerens pekuniære Forhold ere saadanne, at han maa betegnes som "siddende i smaa Kaar" eller ikke." Det var meget uheldigt, at hundredvis af sogneråd skulle snage i ansøgernes økonomi og opfinde deres egne afgrænsninger af, hvornår der var tale om små kår! Og hvordan skulle finansministeriet lægge en linje?

Jeg fik en kasse ansøgningsskemaer til Rigsarkivets læsesal i Viborg og lagde tre af dem ind på min side Jubilæumsgaven 1898. Den tredje ansøger oplyste at være enkemand uden indtægter, og han fik erklæringen: "Ansøgeren har haft en lille Gaard på cirka 14 Skp. Hartkorn. Han og Kone var dygtige og sparsommelige Folk, og deres Stilling blev nogenlunde af Smaakaarsfolk at være..." Afgørelsen blev et NEJ, der senere blev ændret til et JA!

Samtlige ansøgningsskemaer og erklæringer, ca. 36.000 sider, er nu indscannet af Lene Majlandt og tre andre ildsjæle i Viborg styret af Rigsarkivet. Flot arbejde! De kan findes enten ved at

Den kommunale myndigheds erklæring ved Mads Hansens ansøgning.

søge på 'jubilæumsgaver' i DAISY eller gå ind via amtskortet på <https://www.airmen.dk/kort1898jub.htm>. Ansøgningerne er ordnet efter amt og herunder i alfabetisk rækkefølge efter efternavn. Prøv fx at finde Mads Hansen i Ribe Amt, og læs sognerådsformandens bemærkninger på bagsiden – den kommunale myndigheds erklæring; han kunne umuligt vide, at hans ord ville blive læst 126 år senere! Bl.a. skriver han: "... og en voksen Søn han har, er ikke alene en Krøbling, men ogsaa en halv Idiot."

Om graver ved Ringkøbing Kirkegård, Søren Mouridsen Isager, født 1823, hedder det: "Ansøgerens Ejendomme er stærkt behæftede. Han maa paa Grund af sin høje Alder lade Gravningen udføre ved andre... Han sidder i smaa Kaar, og hans Ansøgning anbefales paa det bedste."

Næsten alle modtagere af jubilæumsgaven (omkring 40.000 personer) havde i 1876 modtaget Erindringsmedaljen. Det er nemt først at finde mandens ansøgning om den – og måske også Hædersgaven i 1906, som omkring 11.000 søgte.

Forfatteren har i nederste venstre hjørne af sin hjemmeside *AirmenDK* (<https://www.airmen.dk>) link til *Veteran 1864*, der indeholder mange artikler og links til vigtige kilder og en søgeside vedrørende veteranerne fra de slesvigske krige. Oplagt at indlægge *Veteran 1864* i Favoritter. Se lige nu *KORT* om gaven 1898.

¹ Artiklen kan findes på Mediestream. På hjemmesiden <https://www.airmen.dk/veterangaver1848-50.htm> er der link til denne og flere andre artikler.